

โรงพยาบาลบ่อทอง	หน้าที่ 1 จากจำนวน 5 หน้า
งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ฉบับที่ 1 วันที่ออกเอกสาร 1 ตุลาคม 2563
วิธีปฏิบัติที่ : WI - NUR - ICC - 001	
เรื่อง : การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ระบบทางเดินปัสสาวะจากการสวนปัสสาวะ	
ผู้จัดทำ : งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ผู้อนุมัติใช้ : นางทวิพร เพชรชัด

ผู้จัดทำ

..... นม ธก .....

(นางสาวนิภา ธารา)

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ผู้อนุมัติ

....

(นางทวิพร เพชรชัด)

หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล

โรงพยาบาลบ่อทอง	หน้าที่ 2 จากจำนวน 5 หน้า
งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ฉบับที่ 1 วันที่ออกเอกสาร 1 ตุลาคม 2563
วิธีปฏิบัติที่ : WI - NUR - ICC - 001	
เรื่อง : การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ระบบทางเดินปัสสาวะจากการสวนปัสสาวะ	
ผู้จัดทำ : งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ผู้อนุมัติใช้ : นางทวิพร เพชรชัด

บันทึกการประกาศใช้

แก้ไขครั้งที่	วัน / เดือน / ปี	รายละเอียดการแก้ไข
00	1 ตุลาคม 2563	ประกาศใช้

บันทึกการแก้ไข

ครั้งที่	หน้า	วัน / เดือน / ปี	รายละเอียด

โรงพยาบาลบ่อทอง งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	หน้าที่ 3 จากจำนวน 5 หน้า ฉบับที่ 1 วันที่ออกเอกสาร 1 ตุลาคม 2563
วิธีปฏิบัติที่ : WI - NUR - ICC - 001	
เรื่อง : การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ระบบทางเดินปัสสาวะจากการสวนปัสสาวะ	
ผู้จัดทำ : งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ผู้อนุมัติใช้ : นางทวิพร เพชรชัด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อป้องกันและลดอัตราการติดเชื้อของระบบทางเดินปัสสาวะที่สัมพันธ์กับการคาสายสวนปัสสาวะ
2. เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้บุคลากรมีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

ขอบข่าย

บุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับ

ผู้รับผิดชอบ

1. แพทย์พยาบาลผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสอดใส่สายสวนปัสสาวะให้ปฏิบัติตามมาตรฐานในการใส่สายสวนปัสสาวะ
2. หัวหน้าหอผู้ป่วยดูแลควบคุมให้บุคลากรปฏิบัติตามกระบวนการการสวนปัสสาวะและการดูแลผู้ป่วยที่คาสายสวนปัสสาวะ
3. พยาบาลควบคุมการติดเชื้อดูแลตรวจเยี่ยมให้ความรู้เรื่องการป้องกันการติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะและติดตามประเมินผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

นิยามศัพท์

การติดเชื้อระบบทางเดินปัสสาวะในโรงพยาบาล(nosocomial urinary tract infections) หมายถึงการติดเชื้อของระบบทางเดินปัสสาวะหลังจากที่อยู่ในโรงพยาบาลแล้วไม่ต่ำกว่า 48- 72 ชั่วโมง โดยอาจจะเป็นแบบมีอาการ (asymptomatic UTIs)

1. การติดเชื้อระบบทางเดินปัสสาวะที่มีอาการ วินิจฉัยโดย
  - 1.1 มีอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ มีไข้ ปัสสาวะบ่อย ปัสสาวะกระปริดกระปรอย ปัสสาวะลำบากหรือปวดบริเวณหัวหน่าวร่วมกับผลการตรวจเพาะเชื้อในปัสสาวะพบเชื้อ $> 10^5$ CFU/ml หรือนิคม/มล.
  - 2.2 มีอาการ 2 อย่างขึ้นไป ได้แก่ มีไข้ ปัสสาวะบ่อย ปัสสาวะกระปริดกระปรอย ปัสสาวะลำบากหรือปวดบริเวณหัวหน่าวร่วมกับข้อหนึ่งข้อใดต่อไปนี้
    - 2.2.1 พบเม็ดเลือดขาว ≥ 10 เซลล์/มล
    - 2.2.2 พบเม็ดเลือดขาว ≥ 3 เซลล์ ในปัสสาวะที่ไม่ได้ปั่น
    - 2.2.3 พบเชื้อจากการทำ gram stain ในปัสสาวะที่ไม่ได้ปั่น
    - 2.2.4 พบเชื้อในปัสสาวะที่เก็บโดยการสวน 2 ครั้งพบเชื้อชนิดเดียวกัน $\geq 10^5$ นิคม/มล.
2. การติดเชื้อระบบทางเดินปัสสาวะที่ไม่มีอาการ หมายถึง การติดเชื้อระบบทางเดินปัสสาวะโดยผู้ป่วยไม่มีแสดงใดๆของการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะแต่ผลการเพาะเชื้อจากปัสสาวะพบเชื้อแบคทีเรีย $> 10^5$ CFU/ml หรือนิคม/มล.

โรงพยาบาลบ่อทอง งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	หน้าที่ 4 จากจำนวน 5 หน้า ฉบับที่ 1 วันที่ออกเอกสาร 1 ตุลาคม 2563
วิธีปฏิบัติที่ : WI - NUR - ICC - 001	
เรื่อง : การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ระบบทางเดินปัสสาวะจากการสวนปัสสาวะ	
ผู้จัดทำ : งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ผู้อนุมัติใช้ : นางทวิพร เพชรชัต

วิธีปฏิบัติ

ข้อบ่งชี้การใส่สายสวนปัสสาวะมีดังนี้

1. มีการอุดตันการไหลของปัสสาวะจากต่อมลูกหมากโตหรือมีการตีบตันของท่อปัสสาวะ
2. เพื่อวัดปริมาณปัสสาวะในผู้ป่วยที่เจ็บป่วยรุนแรงและผู้ป่วยที่ไม่รู้สึกตัว
3. ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดบริเวณท่อปัสสาวะ
4. การสวนล้างกระเพาะปัสสาวะ
5. เพื่อป้องกันผิวหนังเป็นแผลในผู้ป่วยที่กลั้นปัสสาวะไม่อยู่และผู้ป่วยที่มีอาการสับสนมาก

วิธีการสวนปัสสาวะ

1. ตรวจสอบชื่อผู้ป่วย ตรวจสอบคำสั่งแพทย์
2. ล้างมือแบบ hygienic hand-washing ก่อนและหลังการสวนปัสสาวะ
3. จัดทำนอนของผู้ป่วย ดังนี้
  - 3.1 ผู้ป่วยหญิงให้นอนหงายชันเข่า
  - 3.2 ผู้ป่วยชายให้นอนหงายเท้าราบ
4. สวมถุงมือทำความสะอาดบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ด้วย NSS
5. เลือกสายสวนขนาดพอเหมาะสม ตามสรีระของผู้ป่วย ป้ายสารหล่อลื่น
  - 5.1 เด็กใช้ขนาด 8-10 Fr. ผู้หญิงใช้ขนาด 14-16 Fr. ผู้ชายใช้ขนาด 16-20 Fr.
6. ใส่สายสวนในผู้ป่วยชายรี้งองคชาติให้ตั้งฉากกับผู้ป่วยด้วยนิ้วชี้และนิ้วกลางของมือซ้ายสอดสายสวนเข้าไปในท่อปัสสาวะช้าๆจนปัสสาวะไหลออกสะดวกดี ส่วนผู้ป่วยหญิงใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ของมือซ้ายแหวก labia แล้วจึงค่อยๆสอดสายสวนปัสสาวะเข้าเช่นเดียวกัน
7. ถ้าจะคาสายสวนปัสสาวะให้ฉีดย้ำน้ำเข้าลูกโป่งสายสวน 10-20 มล. แล้วค่อยๆดึงสายสวนออกจนลูกโป่งตึงกระชับกับส่วนล่างของกระเพาะปัสสาวะพอดี
8. ต่อสายสวนปัสสาวะเข้ากับท่อที่ต่อลงถุงเก็บปัสสาวะ
9. ตรึงสายสวนปัสสาวะด้วยพลาสติกในผู้ป่วยหญิงให้ตรึงสายสวนปัสสาวะที่โคนขาด้านใน ส่วนผู้ป่วยชายตรึงที่โคนขาด้านหน้าหรือหน้าท้องก็ได้
10. จัดสายสวนปัสสาวะให้ลาดลงจากท่อปัสสาวะสู่ถุงเก็บปัสสาวะที่แขวนไว้ต่ำกว่าระดับกระเพาะปัสสาวะ

โรงพยาบาลบ่อทอง งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	หน้าที่ 5 จากจำนวน 5 หน้า ฉบับที่ 1 วันที่ออกเอกสาร 1 ตุลาคม 2563
วิธีปฏิบัติที่ : WI – NUR - ICC - 001	
เรื่อง : การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ระบบทางเดินปัสสาวะจากการสวนปัสสาวะ	
ผู้จัดทำ : งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล	ผู้อนุมัติใช้ : นางทวีพร เพชรชัด

การดูแลสายสวนปัสสาวะ(Bundle CAUTI)

- ล้างมือแบบ normal hand-washing ก่อนและหลังสัมผัสสายสวนทุกครั้ง
- ดูแลสายสวนปัสสาวะให้เป็นระบบปิดตลอดเวลาและให้ปัสสาวะไหลลงสู่ถุงรองรับปัสสาวะได้สะดวก สายต่อไม่พับงอหรืออุดตัน ถ้ามีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยให้หนีบสายสวนปัสสาวะ
- เทปัสสาวะออกเมื่อมีน้ำปัสสาวะประมาณ 3/4 ของถุงหรือในระยะเวลาที่กำหนด
- หากถุงรองรับปัสสาวะหรือสายต่อรั่วให้เปลี่ยนถุงรองรับปัสสาวะและสายใหม่ทั้งคู่
- การเทปัสสาวะใช้สำลีแอลกอฮอล์ 70 % เช็ดปลายท่อก่อนและหลังเทปัสสาวะระมัดระวังไม่ให้ท่อเปิดเทปัสสาวะสัมผัสกับภาชนะที่รองรับ
- ทำความสะอาดบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ด้วยน้ำสบู่เข้า-เย็นและหลังถ่ายอุจจาระทุกครั้ง
- ตรวจสอบการยึดตรึงของสายสวนที่หน้าขา/หน้าท้องเพื่อป้องกันการเลื่อนเข้าออก การเปลี่ยนสายสวนปัสสาวะและถุงรองรับปัสสาวะมีหลักปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. เปลี่ยนสายสวนเมื่อมีการอุดตันหรือรั่ว กรณีคาสายสวนไว้นานการกำหนดระยะเวลาการเปลี่ยนสายสวนที่เหมาะสมคือ ระยะเวลาที่นานที่สุดที่ไม่มีหินปูนเกาะที่ปลายสายสวนมากจนเป็นอุปสรรคต่อการดึงสายสวนออก ดังนั้นการเปลี่ยนสายสวนปัสสาวะในผู้ป่วยแต่ละรายให้ทดสอบซ้ำๆ ความสำเร็จ 2 สัปดาห์ แล้วเปลี่ยนใหม่ ถ้าไม่พบหินปูนที่ปลายสายสวน ครั้งต่อไปให้ลองเปลี่ยนเมื่อ 4 สัปดาห์

2. ใช้ถุงรองรับปัสสาวะในผู้ป่วยที่คาสายสวนปัสสาวะได้นาน 28 วัน (1 เดือน) โดยไม่ต้องเปลี่ยนยกเว้นถุงชำรุด

เอกสารอ้างอิง 1. Graves N, Tong E, Morton AP, Halton K, Curtis M, Lairson D, Whitby M. Factors associated with health care-acquired urinary tract infection. Am J Infect Control. 2007; 35(6): 387-92.

Klevens RM, Edwards JR, Richards CL, Horan TC, Gaynes RP, Pollock DA, et al. Estimating health care-associated infections and deaths in U.S. hospitals, 2002. Public Health Rep. 2007; 122(2): 160-6